

Lausuntopyyntö VN/14219/2024

Hallituksen esitys laiksi maakaasun ja nesteytetyn maakaasun maahantuonnin väliaikaisesta rajoittamisesta Venäjän federaatiosta ja Valko-Venäjän tasavallasta sekä laiksi maakaasumarkkinalain muuttamisesta

Energiateollisuus: Venäjän kaasun tuontikielto tarpeellinen, soveltamisen tasapuolisuudessa oltava tarkkana

Energiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi. Energiateollisuus tukee lakiehdotuksen tavoitetta huolehtia kansallisesta turvallisuudesta, välttää Venäjän sotakoneiston rahoittamista ja vähentää alttiutta hybridi-vaikuttamiselle. Tuontikielto antaa tärkeän viestin ja tukee energiayhtiöiden pyrkimyksiä olla hankkimatta polttoaineita hyökkäyssotaa käyvistä maista. Venäläisen maakaasun ja nesteytetyn maakaasun osuus kokonaistuonnista on laskenut 89 %:sta vuonna 2021 tasolle 13 % vuonna 2023. Vuoden 2024 tiedot eivät ole vielä saatavilla.

EU:n tulee toimia yhteisesti Venäjän fossiilitulojen vähentämiseksi

Tämä lakiesitys koskee kansallista kaasun tuontikieltoa Venäjältä ja Valko-Venäjältä Suomeen. Merkittävin taloudellinen vaikutus saadaan EU:n jäsenvaltioiden yhteisillä toimilla. Suomen pitää siksi toimia aktiivisesti, että vastaava laki otettaisiin käyttöön mahdollisimman monessa jäsenvaltiossa. Keskeisessä asemassa ovat suuret eurooppalaiset kaasun maahantuoja- ja -valtiot: Saksa, Ranska, Espanja, Italia, Hollanti ja Belgia. Näiden maiden kaasun käyttö ja kauppa on moninkertaista Suomeen verrattuna. Suomen kansallinen kielto ei merkittävästi vähennä Venäjän tuloja, mutta yhteisillä toimilla saavutettaisiin vaikuttavuutta ja poliittista painetta. Kaikkia itäisen Keski-Euroopan maita ei ehkä saada mukaan, mutta tärkeintä on edetä mainittujen keskeisten jäsenvaltioiden kanssa yhteistyössä.

Missään tapauksessa EU:ssa ei saa syntyä erillistä markkinaa ja edullisempaa markkinahintaa venäläiselle kaasulle sitä yhä käyttävissä maissa, ja korkeampaa markkinahintaa maissa, jotka eivät vastaanota venäläistä kaasua. Tällaisessa skenaariossa kansallisen lain tarkoituksenmukaisuutta on tarkasteltava viipymättä.

Ehdotettu menettely alkuperän osoittamiseen on riittävä, markkinamuutoksiin varauduttava

Kaasun alkuperän osoittaminen tapahtuu lakiluonnoksen mukaan osoittamalla kaasun alkuperä ja tuontireitti alkuperätodistuksin, rahtikirjoin tai muin vastaavin dokumentein. Alkuperätodistusten käyttö on yleistynyt sodan alkamisen jälkeen asiakkaiden toiveesta, ja on tällä hetkellä käytössä terminaaleissa, joihin venäläisen kaasun tuonti on jo kielletty. ET pitää ehdotettua menettelyä riittävänä ja tarkoituksenmukaisena.

ET pitää kuitenkin mahdollisena, että Balticconnector- ja GIPL-kaasuputkien kautta tuotavan kaasua voisi hankkia Keski-Euroopan kaasupörssistä, jolloin kaasun alkuperä voi jäädä epäselväksi. Käytännössä kaasua nykyään tuskin päätyy Puolasta Suomen markkinalle, koska siirtomaksut tekevät siitä kannattamatonta, mutta lainsäädännössä tulisi varautua tilanteen muutokseen.

On myös varmistettava, ettei markkinatilanteiden tai pakotteiden muutosten myötä synny tilannetta, jossa nk. off-grid-terminaalien ja kaasuverkkoon syöttävien terminaalien erilaisesta kohtelusta syntyisi vääristymiä kaasumarkkinoille tai kaasua käyttävän teollisuuden markkinoille. Nyt esitetty lainsäädäntö ei koske off-grid-terminaaleja, mutta ne ovat EU:n pakotteiden piirissä.

Olosuhteiden muuttuessa Suomen seurattava eurooppalaista linjaa ripeästi

Lakiluonnoksen mukaan valtioneuvosto arvioi lain tarkoituksenmukaisuutta neljän vuoden välein. Uudelleenarviointi on tarpeen, jos toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia, kuten mahdollinen rauhansopimuksen jälkeinen liennytys. Tällöin tulee toimia muun Euroopan kanssa saman tahtisesti, eikä tarpeetta odottaa seuraavaa suunniteltua tarkasteluajankohtaa, joka voisi olla vasta useamman vuoden päästä. Pääasiassa tuontikiellon tulisi olla voimassa EU-pakotteiden kanssa rinnakkain, ja jos niistä joskus luovutaan, myös tämä laki menettää tarkoituksenmukaisuutensa.

Mahdolliset muutokset laissa ja sen toimeenpanossa tulee saattaa tietoon hyvissä ajoin. Laki vaikuttaa varauksiin LNG-terminaaleissa ja Balticconnector-kaasuputkessa. Markkinatoimijoilla menee käytännössä muutamia kuukausia aikaa sopeutua maahantuonnin rajoituksiin tai niiden päättymiseen.

Lisätietoja:

Heikki Lindfors

Johtava asiantuntija, kaasu ja vetymarkkinat

Energiateollisuus ry

0400 216 797

heikki.lindfors@energia.fi